

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՐԱՆԻ ԲԱՐՈՒՆԴԱՆԻ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲՅՈՒՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (Կանխիկ վճարելի)
Հայաստան
10 ֆրանկ Տարեկան Երաժշտական 20 ֆրանկ
5 ֆրանկ Վեցամսեայ 10 ֆրանկ
2 1/2 ֆր. Եռամսեայ 5 ֆրանկ
Ուէ գրութիւն կամ գրամ գրել տնօրէն-խմբագրին այս հասցեով
M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia MARSEILLE (France)

ԼՁ ՏԱՐԻ
ԹԻԻ 11
1921 ՄԱՅԻՍ 11 ԴԻ.
(2. S. 1921 Արեւի 28)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, հաճառելով և կամ մա-
տար միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր
չէ վերագրանել չհրատարակուած հեռագրները:
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Ծանուցման 1 միջակ դիւր 2 անգամ կարժէ. 1 չլիարդը 4 անգամ:
Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la
Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԲՈՎԱՆ ԴԱՎԱՆԻ ԹԻՒՆ

Սշխարհի խաղաղութիւնը. — Հայաս-
տան. — Լուրեր Կիլիկիայէն. — Սգա-
հանդէս ապրիլ 11/24ի. — Հայեւոյն եղ-
բայրակցութիւնը Ափրիկեան Տրիպոլի
մէջ. — Սողոմոն Թէֆլիսեանի համար. —
Տրանսկապոստի համաձայնագիրը. — Ի-
տալիական զորքերը համաձայնագիրը. — Պրա-
գիիայ եւ Հայաստան. — Մետրով Գ.
Ալեքսանդրով անդամ փոփոխութիւն ըն-
կերութեան. — Յաւակցութիւն. — Բաց
նամակ կոմիտասեան սաներին. — Տե-
ղական. — Անցուղարձ Մարտիկէն. —
Միացեալ Նահանգները պիտի մասնակ-
ցին Դաշնակիցներին խորհուրդներին. —
Զանազան լուրեր. — Երկրորդ. — Ծանու-
ցումներ:

ԱՇԽԱՏԱՆԻ ԽԱՂԱՂԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

Երկու տարիէ ի վեր անուանա-
պէս դադարած է պատերազմը, բայց
անպաշտօն պատերազմին է որ լայնոր-
դած է պաշտօնականին:

Այդ անպաշտօն դրութեան ներքեւ
է որ հին պայքարը կը շարունակ
ւի այլ զէնքերով ֆրանսիայի ու
գերմանիայի միջև:

Արեւելքը չխաղաղեցաւ դեռ որով-
հետեւ անոր ճակատագրի ղեկը Եւ-
րոպայի ձեռքը կը գտնուի մինչդեռ
ակնհայտ է որ Եւրոպան ալ խլրտումի
մէջ է միշտ:

Գերմանիան, բոլորովին ուժա-
թափուելու և հանդարտ նստելու
աստիճան պարտուած չըլլալով,
ինքզինքին իրաւունք կուտայ չգոր-
ծադրելու կամ շինծու պատրուակ-
ներով ձգձգելու իր ստանձնած
պարտաւորութիւնները և կը շարու-
նակէ իր մութ մեքենայութիւնները
աշխարհի խաղաղութիւնը վրդովելու
և անկէ ինք օգտուելու միակ
միտումով:

Դաշնակիցներ, աւելի մօտ ըլլալով
գերմանիային, ստիպուած են իրենց
առաւելագոյն ուշադրութիւնը կեդ-
րոնացնել անոր վրայ: Եւ արդարեւ
մինչև որ Գերմանիան չխաղաղի
վերջնականապէս և չդադրի յաւետ
սպառնալիք մը ըլլալէ, ոչ Արևմուտք
և ոչ ալ Արևելք պիտի կրնան

հանգիստ օգ չնշել և նուիրուիլ
առաւելագոյն քաղաքական ու
անվտանգ զարգացման, շինարար
աշխատանքներուն: Գերմանիան իր
դաւերու ցանցը լարած ու երկարած
է մինչև Ռուսիա, մինչև Թիւրքիա,
ուրեմն ինչպէ՞ս կուզենք որ Արևելքը
հանդարտի երբ Եւրոպան իր ծոցին
մէջ կը կրէ այս ահաւոր ու անխոնջ
խռովայողը:

Ի հարկէ մեծերու այս խույ-
պաքարներու ընդ մէջ փոքրերն են
որ կը տուժեն առաւելագոյն չափով,
ինչպէս մենք Հայերս տուժեցինք
սարսափելի կերպով:

Ուժեղներու յարուցած փոթորիկն
մէջ տկարներն են որ կը տարուբերին,
ոտքի կոխան կըլլան չիւղերու պէս:
Բայց այս շնչանակեր որ տկարներն
ալ պէտք է չքանան, գոյութեան
իրաւունք չունենան ընդ միշտ: Երբ
կատաղի մրրիկ մը ալեկոծէ ան-
տառը, հաստաբետ կաղնիներու
առնթեր կը տեսնենք նորածիլ,
ձկուն բոյսեր ալ որոնք թէն կը
խլրտին, կը կքին մեծ ծառերէ
թափուող տերևներու տակ, բայց
չեն արմատախիլ տապալիր, այլ
ընդհակառակ՝ անոնք երբեմն աւելի
հեշտութեամբ կրնան պաշտպանուիլ
փոթորիկի կատաղութեան դէմ քան
մեծ կարծուածները:

Մենք ալ այդ փոքրիկ բոյսերուն
ու մանուշակներուն չափ իրաւունք
ունինք աճելու և ապրելու իբր
մարդ, իբր ազգ. մինակ թէ պէտք է
գիտնանք մենք մեզ պաշտպանել,
դիմանալ ու համբերել: Բնութիւնը
մարդիկը օժտած է ամենաբարձր
ինքնապաշտպանական զէնքերով,
իմացական և դատողական կարողու-
թեամբ, ուրեմն պէտք է գիտնանք
ատենք դորձածիլ ճարտար կերպով:

Երբ Եւրոպայի մէջ մեծերը նորա-
նոր խորհրդաժողովներով կուզեն
իրենց կնճիռներ լուծել, անդին
կովկասի մէջ ալ փոքրերը նոյն
գրութեան սկսած են հետեւիլ:

Պէտք է գոհունակութեամբ դի-
տել այս երևոյթը որ Հայաստանի,

վրաստանի և Ատրպատականի
ներկայացուցիչները այս րոպէիս
խորհրդաժողով կը գումարեն թիֆ-
լիսի մէջ, երեք սահմանակից ազ-
գութիւնները շահագրգռող հարցեր
խաղաղ ճանապարհով լուծելու հա-
մար: Մինչև այժմ անհարկի ահա-
գին արին թափուեցաւ այնտեղ-
երբ կարելի է խուսափիլ արիւնէն,
ինչու թերանալ, թերեւս այդ երեք
փոքրիկ հանրապետութիւններ կըր-
նան իրարահակացողութեան մը գալ
և գէթ ժամանակ մը խաղաղ անցնել
մինչև որ միջազգային խաղաղութիւ-
նը տիրապետէ Եւրոպայի մէջ և
տարածուի Ասիայի վրայ ալ:

Մանաւանդ այս րոպէիս կրկնակի
կերպով օգտակար է թիֆլիզի խոր-
հրդաժողովը որովհետեւ Դաշնակից-
ներ աւելի մեծ խնդիրներով կան-
ւած ըլլալով չեն կրնար զբաղիլ
յատկապէս կովկասով ալ: Այնքան
նախ իրենք կը հոգայապա օտարինը,
այդ ալ իր հաշիւներու ու շահերու
ներած չափով: Ուստի մեզ Հայերուս
կը փայ մեր իսկ միջոցներով մեր
գոյութիւնը ապահովելու վրայ մտ-
նալ և իբր բարեկամ ապրիլ մեր
դրացիներու հետ, քանի որ այդ կը
պահանջէ մեր շահը:

Խուսափինք որքան կարելի է
զուր արին թափելէ երբ ան լոկ
մեզ տկարացնելու կը ծառայէ, և
աշխատինք միշտ զօրանալու հետա-
մուտ ըլլալ որպէսզի աւելի ապահով
կարենանք շարունակել մեր գոյու-
թիւնը և ազատութիւնը որ փոխանց-
ման այս շրջանին ենթակայ է միշտ
զօնափոխութեան կամ խռովելու:
Այնքան աւելի հանգստի պէտք
ունինք մենք, որովհետեւ արդէն
տկար ազգ մը մէկ միլիոնէ աւելի
անպաշտպան զոհեր տալէ վերջ
վեց տարիէ ի վեր անընդհատ կռիւ կը
մղենք զուրկ ամէն բանէ և մինակ
լքուած:

Սպասելով վերջնական մեծ խա-
ղաղութեան, որ հնարաւորութիւն
պիտի տայ մեզ մեր ձիւրքեր արժե-
ցնելու, գոհանանք առժամայ մի-

ջոցներով մեր գոյութիւնը և ազա-
տութիւնը ապահովելով, որքան ալ
փոքր ըլլայ այն:

Թ. ԵՂԻՇԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Կ.պօլսէն մայիս 5ին ֆարիդի
«Դան»ին տրուած հեռագիր մը կըսէ
թէ Հայաստանի ազգային կառավա-
րութեան անդամները որոնք պօլսէ-
փիստներին Հայաստանը գրաւած ա-
տեն ապաստանեցան թիւրքական հո-
ղին վրայ, ինկիլիսի հասած են:

Այս մասին այնչափ հակասական
զրոյցներ կան որ վերապահութեամբ
միայն կը հրատարակենք «Դան»ի
այս հեռագիրը, սպասելով աւելի
հաստատուն լուրերի:

— Թիֆլիսի զինուորական ընդ-
հանուր հրամանատարութիւնը որ
պօլսէփիստներին ձեռքն է այժմ, յայ-
տարարած է թէ Ամերիկեան Նպաս-
տամատոյցին և կամ ուրիշների կողմէ
արտասահմանէն Հայաստան ուտելիք
կամ ժողովրդին նախնական պէտքե-
րը հոգալու ապրանքներ ղրկելը թոյ-
լատրուած է և թէ նոյն իսկ փոխան-
ցումի (դրանզիդ) տուրք չպիտի առ-
նուի այդպիսի ապրանքներէ:

— Կ.պօլսի մէջ կազմուած «Հայ-
րենիքի Օգնութեան Մարմին»ը Ամե-
րիկեան Նպաստամատոյցի կովկա-
սեան ճիւղին հետ պաշտօնական յա-
րաբերութեան մէջ մտեր է, Պոլսա-
հայերի կողմէն օգնութիւն հասցնե-
լու համար Հայաստանի սովահար հայ
ժողովուրդին:

Ամերիկեան Նպաստամատոյցը 350
դոնո տարազութեամբ յունական շո-
գենաւ մը վարձելով ապրիլ ամսին
մէջ, հազուատեղէն և անդեզէն զըր-
կեր է Բաթումի ճանքով դէպի Հա-
յաստան: Հայրենիքի Օգնութեան
Մարմինը ուզեր է ինք ալ այդ շո-
գենաւով յղումներ ընել, բայց Ամե-
րիկեան Նպաստամատոյցը պատաս-
խաներ է թէ նախափորձ մ'է իրենց
այս բրածը և յարմար չէ յաւելուա-
ծական բաներ ալ ընդունիլ որովհե-

տե իրենք իսկ վստահ չեն թէ իրենց զրկածները պիտի հասնին մտա- գրուած տեղերը: Խոստացեր են երկրորդ առաքումին ժամանակ ըն- դունի:

Ամերիկեան Նպաստամատոցը կը հաստատէ այժմ թէ իր առաջին զըր- կածները անգնաս հասեր են Հայաս- տան: Երեսանի արդի կառավարու- թիւնը նպաստի գործը դիւրացու- ցեր է և շատ բարեացակամ վերա- բերմունք մը ցոյց կուտայ Ամերի- կեան Նպաստամատոցին: Նպաստա- մատոցի կովկասի ճիւղը հեռագրեր է կ.պօլիս թէ Հայաստանի համար 50.000 դոնո ուտեստեղէնի անմիջա- կան պէտք կայ և եթէ կարելի չլինի վարձու նաւ մը գտնել, պէտք է նաւ մը գնել և անմիջապէս ուտելիք զըր- կել: Սովը ընդհանուր է և կարօ- տութիւնը ամենուրեք:

ԼՈՒՐԵՐ ԿԻԼԻԿԻԱՆ

Ատանայի կիլիկիա օրաթերթի ապրիլ 22ի թիւին մէջ կը կարգանք հետեւեալ- ները.

Ատանայի մէջ

Վերջերս Թուրքիոյ սկսած են գալ քաղաք բաւական մեծ թիւով և կը հաստատուին Սաքըլար, Ես- պաշը, Հիւրիէթ, Սօֆու Պահէ, Էյաթիէ, Սարը Եսգուպ, Ագչա մէսճիտ, Ճամիի Ճէտիտ, Էսկի և Էնէնի Շապահանէ, Տէրունի Պալէ, Սու կէշիտի. հասնողներուն թիւը մինչև այժմ կը հասնի 10-12000ի:

Կիմացուի որ Սիսի ուղղու- թեամբ մեծաքանակ կենսամթերք կը փոխադրուի Թուրքիոյ կողմէ Ստանայէն:

Սիսէն լուրեր

Կիմանանք որ Սիսի մէջ Գէմալա կանները ընդհանուր զօրաշարժ յայտարարած են 20 45 տարեկան- ներու համար: Ժողովուրդին մէջ առաջնացած են խոր դժգոհութիւն- ներ, որոնք կը զսպտին բռնի կեր- պով: Հարուստներու հանդէպ զի- ջուններ, բայց աղքատները առհա- սարակ կը զինուորագրուին, և կը գրաւուին փոխադրութեան բոլոր միջոցները:

Նոյնը եղած է կարս Գազարի մէջ ուր ժողովուրդը Գէմալականներու դէմ ծառայած է: Չզինուորագըր- տողներէն կը պահանջուի մէկ ձի կամ շորի:

Կը հաստատուի թէ Յունական ճակատ փոխադրուած են Սիսի և Կարսի շրջանին մէջ գործող կանո- նաւոր զինուորները որոնց տեղը բռնած են Չէթէները:

Լամաքիոյ շրջան

Լամաքիայէն հասած ճամբորդներ կը հաւատեն թէ հոն եւ խմորում ներ եղած են անգլիական պահանջները:

Ներկայացնելու համար Պէյրուի Ֆրանսական Բարձր Դոմիսէրութեան և այս ուղղութեամբ Քոմիսիօն մը կազմուած է որ պիտի մերժէ են թարկուիլ թրքական վարչութեան, և որ մեկնած է Պէյրուի:

Այնթապ, Քիլիս եւ Ուրֆա

Այնթապի մէջ կը տիրէ այժմ խաղաղ վիճակ: Ժողովուրդը կը պաշ- տի իր գործով: Թուէնի, կառքի և կարաւաններու ճամբորդութիւնը կանոնաւորուած է: Քաղաքներու մէջ թուրքերու թիւը քիչ է: Այնթապի հիւսիս արեւելեան կող- մէն 10 12 ժամ հեռաւորութեան վրայ կը գտնուին թուրքերը: Յը բանասցիք քանդել տուած են թուր- քերու բոլոր ամրութիւնները: Հա- յերու գերքերը կը մնան անվթար: Ազգային միութիւնը ուժեղ է և կուսակցութիւնները համեմատաբար:

Տեղական գործերը կը կառավար- ւին Հայկական վարչութեամբ, լաւ հիմքերով:

Ֆրանքօ-քէմալական վերջին հա- մաձայնութեան ուղիւ փոքր խու- ճապ մը յառաջ եկած է քաղաքին մէջ, բայց իսկոյն վերջ գտած է:

Այնթապի Ֆրանս. հրամանա- տարը Հայկական եկեղեցիին մէջ խօսած է ճառ մը և ի մէջ ալ ցոյց տուած է:

«Ֆրանսացիին չպիտի մոռնայ ձեր քաջութիւնները: Չեր անունները ոսկի տառերով գրուած են և ձեր յաղթանակները ծանուցուած մեր կառավարութեան որ ոչ մէկ առեւ- կրնայ լքել Հայերը: Պիտի պաշտպա- նենք Այնթապը և չպիտի հեռա- նանք ասկէ, թէ իսկ մէկ Հայ մնայ:»

Այնթապէն, ըստ մեր տեղեկու- թեան, 15-20 տուն միայն մեկնած են և հեռացած կարգ մը զինուոր- ներ: Ժողովուրդը կը մնայ իր տեղը: Այգիի աշխատանքները դեռ չեն սկսած:

Գիլիսէն ստացուած տեղեկու- թեանց համաձայն, այդ շրջանը հանգիստ է և ոե է միջադէպ չկայ: Թուրքերը յուսահատ են:

Ուրֆա կը մնայ անվտանգ: Հայ և թուրք յարաբերութիւնները լաւ են: Ժողովուրդը կը պաշտպանի իր գործը- լով: Այս լուրերը կը հաստատուին զանազան աղբիւրներէ:

ՍԳԱՀԱՆԴԵՍ ԱՊՐԻ, 11/24ի

Ապրիլ 24 (11), Ծաղկազարդի կի- բակի օրը, կ.պօլիս բոլոր եկեղեցի- ներին մէջ սգահանդէս կատարուի- ր է, այդ մահահոտ օրի Նրդ տարե- ղարձի յիշատակին նուիրուած: Այդ օրն էր որ Թալէաթի և իր ընկեր- ների հայալինջ ծրագրին համեմատ մէկիկ մէկիկ ձերբակալուեցան հայ ժողովրդի մտաւոր առաջնորդները:

Վարժապետներ, խմբագիրներ, փաս- տաբաններ, բժիշկներ, երեսփո- խաններ և հետզհետէ շրջանակն աւելի ընդարձակուելով՝ վաճառա- կաններ, արհեստաւորներ և նոյն իսկ ազգային գործերով բնաւ չզբաղող անձեր որոնց հայ անուն ունենալը միայն յանցանք մ'էր և ատենք զանազան խուճերի բաժնուելով տարագրուեցան կ.պօլիսէն զէպի ներքին գաւառներ: Այդ տարա- գրութեան միջոցին շատեր մեռան, զոհ եղան թուրքերի բարբարո- սական վայրագութիւններին: Այնու- հետե սկսան և գաւառների մէջ Հայերի խմբովին տարագրութիւն- ները գէպի Տէր Զօրի անապատները և այլն:

Այդ խաւարային օրի սգահան- դէսը կատարելու համար, եկեղեցիէն դուրս ալ հաւաքով մը եղած է Բէրաի Բըդի Շանի պարտէզին մէջ, նախագահութեամբ Հ. Յովսէփ Վ. Տէր Մարգարեանի և մասնակցու- թեամբ հայ ժողովրդին, առանց կուսակցական և եկեղեցական խտրութեան: Յայնքի Պատրիար- քարան ալ մասնակցեր է իր կողմէ ներկայացուցիչ մը զրկելով: Բանա- խօսած են Տիարներ Արսէն Միքա- յէլեան, Հրաչ Երուանդ և Ա. Թէր զիպաշեան: Տիկին Դիլիսեան երգեր է Անու Ճիվանի «Չախորդ օրերը կուգան ու կերթան»-ը, յուզելով բոլոր ունկնդիրներին սիրտները: Պարագա- յին յարմար մի քանի երգեր ալ երգուեց ու արտասանութիւններ եկեր են: Ողբացեալ Դ. Վարուժա- նի փառքիկ աղջիկը՝ իր հօր կողմէ իրեն ձօնուած «Վարուժեակի» քերթումը արտասանել է փոփոք- ցներով ամէնքը:

Գեր. Հ. Յովսէփ Տէր Մարգար- եան փակեր է սգահանդէսը հե- տեւեալ խօսքերով: «Տարիներ ետքը կը պահենք դեռ արհաւիրքը որով հեռեւ Հայը կը տառապի դեռ: Մէկուկէս միլիոն Հայ կորսուեցաւ և անոնց մէջէն տարին նախ մեր կանթեղները, մեր ծաղիկները, որպէսզի առանց լոյսի և առանց յոյսի մնանք:»

Հին ազգերուն մէջ մենք միայն ապրած ենք ու պիտի ապրենք: Մենք սուգի մէջ միացանք անխորի, նոյն գերեզմանը ունեցանք՝ առանց կուսակցական խտրութեան: Բայց չեմ ուզեր որ մեր միութիւնը զի- բեզմանին մէջ լինի միայն, այլ և կեանքի մէջ: Մէկ ճաբայ և մէկ ճակատ՝ ամէն խնդրի մէջ:»

ՀԱՅԵՒԹՅԱՆ ԵՂԱՅՐԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՏՐԻՊՈԼԻՒՄԻՆԸ

Ափրիկեան Տրիպօլիէն Տ. Յ. փա- նտեան կը հաղորդէ մեզ հետեւեալը: Յունաստանի անկախութեան 100ամ- եայ տարեդարձին առթով, Տրիպօլի Յունաց հոգեւոր հովիւ Տ. Նիկոլայ տ'Ար- քեթմաթի քահանայն կանչեց տեղոյս հայ գաղութէն 4 անձնաւորութիւններ եւ

յայտարարեց որ 8 օր վերջ Յունաստանի անկախութեան տարեդարձը պիտի տօն- ւի: Կապաքիլի է որ Հայաստանի դրօշակն ալ Յունաստանի դրօշակին հետ մէկտեղ ճաճանի բեմին վրայ: Հայերս ալ մեր նուիրական 3 գոյնով դրօշակը շինել տա- լով, քահանային հրահանգին համեմատ սպիտակ մետաքսէ ժապաւենի մը վրայ յունարէն տառերով գրել տուինք «զիւնօ- կրէշիա» եւ հայերէն տառերով «կեցցէ՛ Հայաստան», մէջտեղն ալ խաչ մը: Հե- տեւեալ օր հանդէսը տեղի պիտի ունենար ժամը չորսին երբ տարինը դրօշակը: Արժ. Տ. Հայրը անմիջապէս բացաւ եկեղեցին, գրքակալին վրայ փուց դրօշակը, մի գը- լուի Աւետարանէն կարդաց, օրհնեց, երեք անգամ ծննդաբերեց, ի վերջոյ երեք անգամ համբուրելով՝ բեմին վրայ կախեց աչ կողմը, ի պատիւ Հայ ազգին:

Հետեւեալ օր ժամը 3ին (եւրոպական) արդէն լցուած էր եկեղեցին Հայոց եւ Յունաց խուռն քաղմութեամբ որոնք մէկ ընտանիքի պէս հաւաքուած էին հոն տօ- նելու Յունաստանի ազատութեան հա- յերամեակը: Վսեմ. հիւպատոս Աւերի- նոս Աւերինոս բեմ ելաւ եւ բացատրեց օրուան հանդէսին վերաբերեալ եւ կեցցե- ներու աղաղակին «էջ վերջացան իր խօս- քեր: Երգեր, մենախօսութիւններ եղան որոնք կը փառաբանէին յունական ազա- տութիւնը կերտող լեգափոխականներու հերոսական գործունէութիւնը: Վսեմ. հիւպատոսը իրեն մօտ հրաւիրելով մեր մէջէն յունագէտ կ.պօլսեցի Գառնիկ Խ- պիրեանը, շնորհակալութիւն յայտնեց որ Հայերս ալ մեր ներկայութեամբ պատ- ւեցինք այս հանդէսը եւ մաղթեց որ մենք ալ արժանանանք մեր ազատութեան հա- յերամեակը տօնելու: Տիար Գառնիկ Խապիրեան հայերէնի Թարգմանելով բա- ցատրեց մեզի Յունաստանի հիւպատոսին ըսածները:

Մեր կենացը մէջ առաջին անգամ էր որ այստեղ առիթ ունեցանք պարգուած տեսնելու հայկական նուիրական դրօշակը եւ շատ ուրախ տպաւորութեան մը տակ մեկնեցանք հանդիսակալին, սերմելով վսեմ. հիւպատոսին ձեռքը, շնորհակալու- թիւն յայտնելով եւ բարեմաղթութիւններ ընելով:

ՍՈՂԱՍՏՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէ՞տարդէն հրատարակած ենք, Պէյրիւի մէջ գերմանահայ յանձնա- խումբ մը կազմուած է Թալէաթիին պատժող Թէհլիրեանի պաշտպանու- թեան համար: Այդ յանձնախումբը որ անուանի հայասէր Տօքթ. Լէփ- սիոսի պաշտպանութեան տուի կը գտնուի, վարձած է երեք նշանաւոր փաստաբաններ, որոնցմէ մին է նախկին դատական նախարար Տօքթ. Հայնէ: Փաստաբաններէ մին պիտի բացատրէ Թէհլիրեանի հոգեկան վիճակը, Թէհլիրեանի ծնողները և բազմաթիւ աղբալանները սպան- նուած են Թալէաթիի հրամանով: Թէհլիրեան յայտարարեց է թէ մէկ գիշեր երազին մէջ մայրը իրեն երե- ցեք և բռնի է թէ «Թալէաթ Պէր- լիսի մէջ է. եթէ չերթաս զինք չապանես, դու իմ գաւալս չես: Անշուշտ այդ ալ մեծապէս ազդած է Թէհլիրեանի հոգեկան վիճակին վրայ: Երկրորդ փաստաբանը պիտի

փաստէ թալէսթի յանցարար թիւնը
և պատժի արժանի լինելը. իսկ Տօքթ.
Հայնէ պիտի հաստատէ թիւրքական
վայրագութիւնները որոնք թալէսթի
հրամանով պործադրուած են:

ՅԻՍԵԱՆԻԹԻՐԻ ՀԱՄԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Կ.պօլսէն կը հեռագրեն մայիս
3ին. — «Լեկիւրիի Ազգային ժողո-
վը վաւերացուցեր է եղբի Ֆրանսէ.
թիւրք համաձայնութեան դաշնա-
գիրը, բայց որոշե՛ր է եղբի գիմով
մը ընել խառն գինայրի (ժանտարմըրի)
խնդիրները և ֆրանսական զօրքերի
մնալը փոխել տալու նպատակով:

Այս տեղեկութիւնները շատ որոշ
չեն և լաւ է սպասել զանոնք հաս-
տատող լուրի մը:

ԻՏԱԼԵՆԻԹԻՐԻ ՀԱՄԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Կ.պօլսէն կը հեռագրեն մայիս 4ին.
«Լեկիւրիէն եկած լուրերին համա-
ձայն, Ազգային ժողովը վաւերացու-
ցեր է եղբի, ֆրանսէի թիւրք դաշ-
նագրէն յետոյ, իտալի թիւրք հա-
մաձայնագիրն ալ:»

ՊՐԱՅԻԼԻԱ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հայաստանի Հանրապետութեան Պրա-
յիլի տեղի տեղապետները գործեմք մը
հաղորդել է Կ.պօլսէն Ալեք. Տ. Զաւեն
պատրիարքին թէ պրագիական կառավա-
րութիւնը արածագիր է ամէն տեսակ գե-
րութիւններ տալ ալ Հայերին որոնք
թիւրքի տեղի տեղապետները տալիս
պալի վիճակին պատճառով կողմն ապա-
ստանալ Պրագիլի (Հարապիսի Ամերիկա)
և հոն հողագործութեամբ կամ ալ աշխա-
տանքով զբաղի:

ՄԵՐՈՒՊԵ Թ. ՍԵԹԵԱՆՅ ԱՆԿԱՄ ՓԱՐԻՉԻ ԱՍԻԱԿԱՆ ԸՆԿԱՐԻՈՒԹԵԱՆ

Փարիզի Ասիական ընկերութիւնը փետը-
վար 11ի տիտի մէջ, ի գնահատութիւն
կալականքնակ Տիւրք Մերոպ. Թ. Սեթ-
եանցի պատմական հնագիտական երկա-
սիրութիւններին, պատիւ քրած է զինք
իրեն անդամ ընտրելու: Այդ մեծանուն
ընկերութիւնը որ կը գտնուի Ասիայի վերա-
բերեալ պատմական եւ աշխարհագրական
ուսումնասիրութիւններով, կուսնայ այժմ
2 հայ անդամ, Տիւրքի Կ. Յ. Բասմա-
ջեան եւ Մերոպ. Թ. Սեթեանց:

Որչափ մեզ յայտնի է, Տ. Մ. Սեթեանց
անուան ջոկողայնի Հնդկաստան է որ իր
պատմական հետազոտութիւններն հա-
մար արժանացած է անդամակցութեան
պատուին թէ լոնտոնի եւ թէ փարիզի
Ասիական ընկերութիւններին, թէեւ ասոնք
երկար տարիներէ ի վեր գոյութիւն ունին:
Փափաքելի է որ մեր Ասիական հայր-
նակներին մէջ իրեն հետեւողներ լինին
այսուհետեւ շարունակելով իր հնագիտա-
կան խոգարկութիւնները, ի փառս մեր
ազգային գրագիտութեան եւ պատմական
հետազոտութիւնն որոնք սփռուած կը գտ-
նուին Հնդկաստանի մէջ եւ այլուր:

Ջերմ շնորհակտութիւններ մեր փառելի
Պրագիլին եւ քարեկամին՝ Ասիական
ընկերութեան նման հմուտ անձնակորու-
թիւններէ բաղկացած կանառէ մը իրեն
եղած այս պատուին համար:

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

Տիւրքիւնք կը տեղեկանան քիւլ-
կաթա հրատարակող The Statesman
օրաթերթէն որ Տիւրք Մերոպ. Թ.
Սեթեանցի քոյրը, Թանկիսթիւն(1),
իր մահկանացու ընթացքը կնքեր է
59 տարեկան հասակին մէջ:

Շատ ցաւալի է արգարեւ որ Տ.
Մերոպ. Թ. Սեթեանց դժբաղդու-
թիւնն ունեցած է 3 ամսի մէջ կոր-
սնցնելու նախ իր եղբայրը և այժմ
ալ իր քոյրը: Կը մարթնէ իրեն,
մեր սրտագին վշտակցութեան ար-
տայարտութիւններին հետ, համբե-
րութիւն և կոյտ, կեանքի անխու-
սափելի գառնութիւններին հետ
քաղցրութիւններն ալ վայելել կարե-
նալու համար, շարունակելով իր
հանրագում գործունէութիւնը:

ԲԱՅ ՆԱՄԱԿ ԿԱՐԻՏԱՍԵԱՆ ՍԱՆԵՐԻՆ

Մէկ ու կէս ամիս արանից առաջ «Ար-
մէնիա»-ի էջերում «Մի իրաւունքի մասին»
գրեցինք եւ սպասեցինք որ պատասխան
պիտի տար մեր հարցին: Խնդիրը վերա-
բերում է կոմիտաս վարդապետի անտիպ
երկերու բնմ հանուելուն եւ նրանցից ձեր
ըովն ունենալուն:

Ձը նայած մեր սպասման եւ բաւական
ժամանակ անցնելուն, դուք լուռ էք եւ
ոչ մէկ պատասխան չեք տալիս: Երեւի
նշանակութիւն չեք տալ նման հարցերին
եւ լուռ մնալով արդարացում էք ձեզ:
Բայց կարծում ենք որ տարրական քաղա-
քավարութիւնը պահանջում է գոնէ «այո»
կամ «ոչ» ասել: Ինչ արած որ դուք այդ
էլ չեք իմանում:

Այս քայլ նամակով վերջին անգամ դի-
մում ենք ձեզ եւ պատասխանի սպասում
ամենակարճ ժամանակ միջոցում. այլա-

(1) Թանգ կամ Թանգիսթիւն անունն
էր կնոջ հնդկաստան յայտնի գրագետ Մեր-
ոպ. Թանգիսթիւնցի որ փետայն եւ
միանգամայն վարժապետն եղած է Յա-
կոբ Սեթեանի՝ Մերոպ. Թեթեանի հօր:
Տիկին Թանգիսթիւն Թանգիսթիւնցի մե-
նած է ծննդաբերութեան մը միջոցին
Յակոբ Սեթեանց իր սիրելի քոյր յիշատա-
կին համար անուանած է Թանգիսթիւն
իր անդրանիկ դուստրը, ինչպէս եւ իր
սիրելի քուստրին յարգանքի ի նշան ան-
ւանած է իր ուստրներէ մին Մերոպ. Թ.

Մերոպ. Թանգիսթիւնցի, նախկին միա-
քան Ս. Էջմիածնի, որ հնդկաստան գաղկա-
ստանէն փախլուն առաջինէ մին եղած է
իրեն բանաստեղծ, վիպագիր եւ հրապա-
րակագիր, յայտնի է նաեւ Ռուսիայէն եւ
Թիւրքիայէն Հայերին որոնք հայ գրական-
ութեան պատմութիւնը ուսումնասիրած
են: Տ. Յովհաննէս Աւագ քահանայՄկրտան,
նախկին պատրիարքական փոխանորդ
Կ.պօլսի, հրատարակած է Մ. Թանգիսթի-
ւնցի կենսագրութիւնը: Կիւրեղ վարդա-
պետ Սրապեան, միաքան Երուսաղէմի
Ս. Յակովբայ վանքին (այսպէս անուանելի
էջմիածնի) Գեորգեան ձեմարանին եւ ի
վերջոյ Առաքնորդ Երուսաղէմ, Բ. տպագ-
րութեամբ հրատարակած է Երուսաղէմի
մէջ Մ. Թանգիսթիւնցի «Սոս եւ Սոսի-
պի» բանաստեղծական գործերի վէպը:
Կ.պօլսի Թեթեանի մէջ հրատարակուած
կան նաեւ հատուածներ հնդկաստան մե-
ծանուն գրագետի գրութիւններէն եւ
յուշագրերն իր մասին:

պէս մամուլի միջոցով մեր ասելիքը պիտի
ասենք:

Դարձեալ պատասխանի ենք սպասում:

Ռ. ԹԵՐԼԷՄԷՉԵԱՆ
ՎԻԷՆՆԱ
3 մայիս 1921

ՏԵՂԱԿԱՆ

Ինչպէս արդէն ծանուցուած էր,
Մարտիկի հայ գաղութին մէջ կըր-
թական Միութիւն մը կազմելու
համար հրաւիրուած ժողովը տեղի
ունեցաւ անցեալ կիրակի (մայիս 8)
կէսօրէ վերջ, Մարտիկաբնակ բա-
ւական Հայեր պատասխանելով կողմն,
ներկայ կը գտնուէին: Նախաձեռ-
նարկ երիտասարդներն ներկայացու-
ցած գործունէութեան յայտագիրը
խորհրդակցութեան նիւթ լինելով,
բոլոր ներկայներ իրենց համաձայն-
ութիւն յայտնեցին և միաձայնութեամբ
ընդունեցին առաջարկուած նպա-
տակը: Այս ընտրութեան առժամա-
նակեայ գործադիր մարմին մը որ
կը բաղկանայ հետեւեալներէն.

- Տ. ՏԵՐ. Ս. ՄԷՐՈՒՊԵԱՆ
 - » ԵՂ. ԹԵՐՈՒՆԵԱՆ
 - » Գ. Պատուհասեան
 - ՕՐ. Չ. ԹԵՐՈՒՆԵԱՆ
 - Տ. Վ. ԹԵՐՈՒՆԵԱՆ:
- Գործադիր մարմին պաշտօն յանձ-
նուեցաւ կազմելու մանրամաս կա-
նոնագիր-ծրագիր մը և ներկայա-
ցնելու յառաջիկայ ընդհանուր ժողո-
վին:

ԱՆՅՈՒԴԱՐՉ ՄԱՐՍԷՐԷԼԷՆ

Զօրավար Կանտոնալիս Կամա-
րական, վանի առաւելան առաջին
հիւպատոսը որ 6 տարիի չափ այն-
տեղ պաշտօնավարելէ յետոյ՝ նոյն
պաշտօնով տեղափոխուած էր Սիւրիա
և կրիկիա ուր 30 տարիի չափ
պաշտօնավարած և ի վերջոյ հան-
գստեան վիճակին արժանացած է,
անցած ուրբաթ օր Մարտիկ եկաւ:
Նիւէն ուր կը բնակի այժմ և իր
գործեր կարգադրելով վերադարձաւ
երէկ Նիւ:

Ուրախ եղանք տեսնելով որ զօ-
րավար Կամաքական թէն շատ
տարիներու ծանրութեան բեռին
տակ կը գտնուի, առողջ է մարմնով
և իր ծերութեան մէջ կը կրէ երե-
տասարդի սիրտ ու կորով որով
կը հետեւի միշտ ազգային գործերին:

Անցեալ շաբաթ Պէյրութէն Մար-
տիկ եկաւ Հ. Պօղոս վարդապետ Սիւրի-
ա ուր Պէյրութի հայ Ազգային Միու-
թեան քարտուղարը լինելով, կարեւոր
գեր մը կատարած է հայ գաղթա-
կաններին համար, իր տուած տեղե-
կութիւններին համեմատ, Պէյրութի
մէջ համբարգներ գործով զբաղող
ազատ սմարաններ չկան, այլ այդ
գործը Ազգային Միութիւնը ամ-
բողջութեամբ իր ձեռք առած լինե-

լով, կանոնաւոր կերպով կը կա-
րգէ:

Պօղոս վարդապետ մէկ օր միայն
այստեղ մնալով մեկնեցաւ փարիզ,
առողջական պատճառներով:

ՄԻԱՅԵԱԼ-ՆԱ ԱՆԳՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՄԱՍԻԱՅԻՆ ԴԱՇՆԱԿԻՏԵՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻՆ

Միացեալ Նահանգներին կառավա-
րութիւնը որ վերջերս կը թուէր թէ
պիտի քաջուր եւրոպական գործերին
մասնակցէ, կիսապաշտօնապէս ներ-
կայացուցիչ ունենալ որոշե՛ր է Գե-
րագոյն խորհուրդի և զեւպանա-
խորհուրդի նիստերին մասնակցելու
համար:

Կըսուի թէ փարիզի ամերիկեան
գովիները Տ. Բօլանտ Պօլոն ներ-
կայացուցիչ պիտի նշանակուի հա-
տուցումներ յանձնադրովին մէջ:
Լոնտոնի ամերիկեան զեւպանը գը-
ղապետ Հարվէյ Գերագոյն խորհու-
րին մէջ և փարիզի ամերիկեան զեւ-
պանը Հիւկ Ուէլլէս՝ զեւպանախոր-
հուրդին մէջ:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մալթա կղզին ինքնավարութեան
հրատարակութիւնն եղաւ մեծ հա-
ղէտով ապրիլ 30ին: Ժողովուրդին
սղեւորութիւնը անկարգութիւն էր:
Հանրային պաշտօնարանները փակ-
ւած և փողոցները զրօշազարդուած
էին:

— Գահիրէն կը հաղորդեն ապ-
րիլ 30ին թէ Թանթա մէջ տեղի ունեց-
ող զրգուած խռովութիւն հանք է:
Կառավարելը յորդորել է ցուցա-
բարներն որ յրուսիմ բայց պոնք
այրեր են կառավարչին ինքնաշարժը
(օդումպիլ) և զինք գերի պահել են
իր պաշտօնավարչին մէջ: Այն առեւն
ոստիկանութիւնը կրակ ըրեր է ամ-
բոլորն վրայ և մի քանիներ վիրա-
բաւորուել են: Կառավարչը հեռա-
գրով խնդրել է Գահիրէն օգնու-
թիւն հասցնել:

— Երուսաղէմի Արաբներին և
Հրեայներին միջև արեւնահեղ կռիւ-
ներ պատահած են ապրիլ 30ի կի-
րակի օրը: 20ի չափ մարդ սպան-
նուած և 150ի չափ վիրաւորուած
են: Անկաթգութիւններ ծագած
տեղերը զրկուել են լիւթի զօրքերը
որոնք յաջողել են կարգը վերա-
հաստատել: Զօրքերի հասնելէն ա-
ռաջ մի քանի քանդակներ և կողոպ-
տումներ եղած են:

Երուսաղէմէն մայիս 4ին եկած հե-
ռագիր մը կըսէ թէ կացութիւնը
միշտ ծանր է: Եւֆրատի մէջ մայիս
3ին յարձակումներ եղած են շատ
մը Հրեայներ լրայ և կողոպտում-
ներ պատահած: Շատ մը սիրտա-
կաններ ձերբակալուելոյն որոնք
զէնք պարպած էին բողոքութեան
վրայ:

— Եւֆրատէն կը հաղորդեն մայիս

7ին թէ Պէտուին Արարները յարձա-
կեցան Մարապար և Լասապիշ տեղա-
ւորուած հրեայ գաղութներին վրայ:
Անգլիական զօրքեր հասան և յետ
մղեցին Արարները: Եւ Քաթի Նաւաս-
տինները կը մերժեն իրենց նաւակ-
ներն առնել և ցամաք իջեցնել իս-
րայէլացիները:

Գալիլիայի շոգեկառքի գնացքին վը-
րայ յարձակեցան Պէտուինները:
Անգլիական յաճախ մը եկաւ Եւ-
ֆաթի Նաւասանց իստը:

ԵԹՈՎՊԻԱ

Արիւնդի հիւսիս-արեւելեան մասին մէջ
այս երկրագունդին Չուրիցերիան է Եթով-
պիան իր զով և առողջարար օդովն ու վեհոյ,
մաքուր լուրերով: Երկիրը ընդհանրապէս
լեռնային է. ունի նաեւ ընդարձակ մար-
գագետիներ: Եթովպիական մակերեսին 2
2500 մէրը բարձրութիւն կը հաշուեն:
Այս երկրին հարաւ և արեւմտեան մասերը
աւելի ցած ըլլալուն և աւելի Սահարայի
մեծ անապատին մօտ գտնուելուն, բաւա-
կան տաք կընէ և խիստ ջերմոտ: Զերմը
աստիճանաւոր է այս կողմեր. կայ տե-
սակ մը որ մահացու չէ այլ մարդուն հետ
կապի, ատեն ատեն արտայայտուելով:
Կայ ուրիշ մէկ տեսակ ալ որ մահացու է
և նոյն իսկ մէկ քանի օրուայ ընթացքին:
Առաջին տեսակ զերմը ընդհանրապէս Նիլի
(Նիլոս) վերի կողմերը, կամայեալ և իր
չըլլակաները. իսկ երկրորդ տեսակը՝ Սու-
տանի սահմանագիծին վրայ, Զանգուլա-
նեան երկիրը, Պաքու, Եմպու և այլն մա-
սերուն մէջ: Միւս կողմէ, երկրին արեւե-
լեան և հիւսիսային մասերը առողջ և զով
օդ ունին, լեռնային են և բարձր: Կան
նաեւ անլրդի սեզեր հարաւային և արեւ-
մրտեան մասերուն մէջ ուր ձմեռորդը օրե-
րով կը ձմեռորդէ և լուր չի գտնար. ընդ-
հանրապէս այն տեսակ տեղեր տափարակ
են և ջերմոտ, մինչդեռ լեռնային մասե-
րուն մէջ լուրը միշտ առատ է:

Նիւր կը ըլլի Եթովպիայի հարաւ-արեւ-
մուտքին օրը կը բաղկացնեն քաղմաթիւ
գետեր, Զոր, Գապպա, Տետտիս, Պըր-
պըր, Պարօ, Քայ Պարպարի և ուրիշ շա-
տեր: Ասոնք բաւական լայն գետեր են
որոնք իրենց կարգին կը կազմուին աւելի
փոքր գետերէ և իրարու մէջ կը թափին:
Զոր եղանակին, այսինքն հոկտեմբերէ մինչեւ
յուլին, հազիւ մէկ մեղր ջուր կունենան.
մինչդեռ անձրեւի եղանակին, յունիսէ հոկ-
տեմբեր, ծովեր կը դառնան որոնք անան-
ցանելի կըլլան այսինքն Անտառներու մէջէ
կը հոսին, ամենէն ժայռերէ վար կը թա-
փին ձիւնապատ լեռներու նման, ականջ
խաղցնելով և սոսկում սփռելով ձմեռորդ-
ներու վրայ. կը վազեն արագընթաց, եր-
կիրներ կը կտրեն երթալ թափուելու հա-
մար Սեծ գետին մէջ: Այս գետերուն մէջ
կը գտնուին վայրի գաղաններ, կոկորդի-
լոս, գետաձի և այլն: Արեւմը կազայ կը
նստի գետի եզերքը, մէկ թաթը ջուրին
մէջ, երբ գետածին ջուրին մէջէն կուզէ
քաշել գայն դէպի վար, առիւծը իր միւս
թաթով անոր գլխուն կիջեցնէ հարուած մը
որ այդ երկաթեայ գանգուածը կը փչէ:
Գետաձիին կաշին կը շինուի լաւ խրատ-
գան: Ընդհանրապէս մեծ գետերու երկու
կողմը նեղ և մութ անտառներ են և անոնց
մէջ անդին անլրդի տափարակ գետին. մին-
չեւ այդտեղ կը յորդի գետը և քաշուելէն
իսկ յետոյ ջուրը կը մնայ. այդ պատճա-
ռաւ զերմը այդ տեղերէ պակաս չէ: Այդ
տափարակ գետներուն վրայ կանգնելու եր-
կու մարդու հասակի բարձրութիւնը և շատ
խիտ են: Այս միջոցին խիստ վտանգաւոր

է անոնց մէջ մտնել, ենթակայ ըլլալով
վազրի, առիւծի, փիղի և այլ գաղաններու
յարձակման: Սակայն անձրեւի եղանակէն
յետոյ չըլլակաթի գիւղացիներ կըսկսին
կրակ տալ և ոչնչացնել այդ եղեգի ան-
տառները. այս պարագայէն կուզեն օգտուիլ
որսորդներ և կը փութան հոն:

Փիղի, առիւծի և վազրի առատ վայրե-
րն են հարաւ արեւմուտքի կողմը Մաճի,
Կուրաֆարա, Պաքու, Գաֆա, Եանգուա
և այլն: Այս կողմերը կը գտնուին նաեւ
ոնգեղջիւր, վայրի եղ: Երբեք տեսնուած
է որ փիղի ոտնակոխի բացած փոսին մէջ
մէկ մարդ կարողացած է մտնել. շատ ա-
րագ կը վազէ և իր առջև կը տապալին
ծառեր. երբ անոնք բազմաթիւ են և խոշոր
խումբ մը կը կազմեն, ինչպէս բնական է
իրենց համար ծերերն ու փոքրերը չըլլա-
յա տեղով, կը ձգեն անտառին մէջ իրենց
ետին լայն և ընդարձակ անցք մը, կոտ-
րելով, տապալելով խոշոր ծառեր և թու-
փեր:

Այս կենդանին շատ անգամ յարձակող
չէ և շատ զգալուն. հոտառութիւնը սաս-
տիկ սուր. նախ մէկ կամ երկուքը կուգան
իւր յառաջապահ բնակու չըլլակաթը և
առաջնորդելու խումբը: Երկրին այս կող-
մերը չեն պակտիւր նաեւ ընձուղտը, լայնամը
և այլ տեսակ գաղաններ: Կան նաեւ երփ-
ներանգ գոյներով թռչուններ, մեծ և փոքր.
Կայ մէկ տեսակ փոքրիկ թռչուն որուն
գոյները արեւուն տակ մինչեւ 600 կը
համուրին:

Եթովպիայի հողը ընդհանրապէս անմշակ
մնացած է, քանի որ երկիրը և ժողովուրդը
տակաւին կը մնան խոր տղիտութեան մէջ.
Նոյնպէս հողն ալ անբեր է: Իր արտադ-
րութիւնները թէ՛ քանակով և թէ՛ մեծու-
թեամբ հիւսիսային երկրներու արտադ-
րութիւններէն քիչ և փոքր են և այս վերջին
երկրներու հոնտեր, տունկեր շատ քիչ
անգամ կանգնել կամ կը հիւսարտուին Ե-
թովպիայի հողէն և կլիմայէն: Այս բանին
ալ պատճառը բոյսերու համար անհրաժեշտ
եղող ջուր եղանակներու պակասն է, քանի
որ կլիման մշտագարուն է. երկու եղանակ
միայն ունի, չոր և անձրեւային եղանակ:
Անձրեւային եղանակին օրը միշտ բա-
րիխառն է. այսու հանդերձ հարաւ արեւ-
մուտքի կողմը Եուս Կիմբէ (Գաֆաթի
նահանգին մէջ) ըսուած տեղը պարզ արեւն
սաստիկ է որ լուրը երբեք կը սառի,
բայց չձիւնէ. նոյնպէս նոյնտեղէն զրէթէ
քիչ հեռու սաստիկ տաք ալ կ'ընէ:

Եթովպիայի կարտադրէ ցորեն, դարի և
այս երկրին վերաբերեալ ցորենի ընտա-
նիքի այլ տեսակները. օրինակ տէֆ, որը
կը գործածեն իրենց հացը պատրաստելու
և հացը կը կոչեն ինճիրա. կը ցանեն
նաեւ հարաւ արեւմտեան երկրներու մէջ
փոխանակ տէֆի եղիպտացորեն որը կաղան
ու անով կը պատրաստեն իրենց ինճիրան:
Կայ նաեւ շատ առատ մեղր, կարագ, իւղ,
սուրճ: Սուրճի տունկը կանգնելու համար
Հարաթի նահանգին մէջ հարաւ արեւելք,
որը կընայ մրցել Եմէնի սուրճին հետ
եւրոպական հրապարակի վրայ և կարողա-
ւի ձեռնարկի ձմեռով: Նոյնպէս սուրճը
խիստ առատ կը գտնուի հարաւ արեւմու-
տեան մասին մէջ և կարտածուի կամպե-
լաէն, Նիլի ձմեռով դէպի Սուտանի
հրապարակը: Այս կողմերը կան նաեւ
առատ փղոսկր և մեղրամուս:

(Շարունակելի)

Մ. ԱՅՎԱՏԵԱՆ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՕԹՈՄՈՊԻԼԻ ՄԵԲԵՆԱԳԷՏ

Ի. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

36, rue Edmond Rostand. Marseille

Կը նորոգէ ամէն տեսակ մարքաի
օթմոպիլներ եւ կը փակցնէ
ամէն տեսակ կոտրած մետաղներ

ՀԱՅ ԲԺԻՇԿ

ՏԳԴ. Ս. ՄԵԼԻՔՆԵԱՆ

Հիւանդ կընդունի ամէն օր, բացի
կիրակիէ, ժամը 4—6, Տըղ. Goutali
դարմանատունը, 10, Cours Belsunce —
Entrée — 1, rue de l'Arbre, Provençale
դեղաւանին վրայ:

ՀԱՅ ԳՈՐԾԻՉՆԵՐԻ ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ
ՔԱՐԴ ՓՈՍԴԱՆԵՐ

Իտալիայի Հայ Ուսանողական
Միութիւնը գեղեցիկ դադափարն
ունեցած է Հայ անուանի գործիչնե-
րի պատկերներով քարդ-փողայներ
հրապարակ հանելու որպէսզի ժողո-
վուրդը զանոնք աւելի յաճախ իր
աչքի և մտքի առջև ունենայ:

Հետեւեալ 21 քարդ-փողայները
կարելի է ստանալ նաեւ Արմէնիայի
գրասենեակէն.

1. Աղամեան (դերասան). — 2. Ալի-
շան Հ. Ղ. — 3. Ահարոնեան Ա. —
4. Անդրանիկ (գործավար). — 5. Ան-
ւանի հայ գրագէտներ Բաքի, Նալբան-
դեան, Պէշիքճաշեան, Գ. Արճրունի,
Ալիշան, Խրիմեան, Գամառ-Քաթիպա,
Ս. Նազարեան, Խ. Արուստեան. ամէնքը
մէկտեղ մէկ քարտի վրայ. — 6. Գալի-
թեան (շուժակահար). — 7. Զօհրապ Գ.
— 8. Խրիմեան Հայրիկ. — 9. Կոմիտաս
վրդպոտ. — 10. Նուպար Պօղոս փաշա.
— 11. Պէշիքճաշեան. — 12. Սիւման-
Թօ. — 13. Վարուժան:
14. Տիկին Վիքթորիա Աղանուր (բա-
նաստեղծ). — 15. Տիկին Հրաչեայ (դե-
րասան). — 16. Ա. Խատիսեան. — 17.
Է. Ալիսունի (խաչատուր Մարութեան). —
18. Վարդգէս. — 19. Հ. Ս. Երեմեան.
— 20. Զօրավար Բագրատունի. — 21.
Զօրավար Ղորղանեան:

Մարտիկի մէջ հատը 20 սեղմ. Մար-
տիկէն դուրս 25 սեղմ.

ԵՐԵՆՍԵՄԵԱՆ «ՏԱՐԱԶ»

Շքեղ Ռատարակութիւն 1919 թ. վեր-
ջինը թիֆլիսում. Մնայուն յօդուածնե-
րով Ռուսահայ ամենականաւոր հեղի-
նակների, բանաստեղծների, արեւստա-
գէտների եւ ազգ. քաղաք. գործիչների:
126 պատկեր եւ նկար, չը հաշւած
գրադերներ ու օրնամանները: 21 յօդուած
վիպական, հրապարակախօսական, քաղա-
քագիտական, պատմական, քննադատական:
11 բանաստեղծութիւն: 46 վշտապատում:
15 Տարեդարձներ եւ Յօբելաններ: Ֆե-
լետոն: Ժամանակագրական: Թատրոն եւ
Երաժշտութիւն: Գրախօսութիւն եւ Մա-
մուլ:

Գինը 40 շիլինգից բարձրացւած է
200 ֆր.:

Մնում է մի քանի հատ միայն, որ
ցանկալի է ձեռք բերել գրադարանների,
ակումբների համար:

Դիմել՝ Tigran Nazarian

4, rue des Roses

Monte Carlo (Monaco)

(Par France)

«ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴԻ ԱՊՊՄԵ

Լոյս տեսաւ «Վերածնունդ»-ի 1921
թուականի Ալպմը որ իսկապէս շքեղ
գործ մ'է: Հանրային, քաղաքական,
գրական եւ գեղարուեստական հայ գոր-
ծիչների, Հայաստանի գեղատիպ տեսա-
րանների, տարագիրների եւ որբերի այլ եւ
այլ 200ի չափ նկարներ կը զարդարեն
այս գեղեցիկ ալպմի էջերը որոնցմէ մէկ
քանին գունատիկ են: Գին՝ 15 ֆր. (15,50)

Ստացանք ՇիրԱԿ առեւտրական,
տնտեսական եւ ճարտարարուեստական
շաքաթաթերթի մինչեւ 7 թիւերը, հոն
բովանդակութեամբ, գունաւոր կողքով
եւ շքեղ տպագրութեամբ:

Այս հանդէսը որ կուգայ կարելու պա-
կաս մը լրացնել մեր մէջ, անհրաժեշտ է
ամեն վաճառականի, արհեստաւորի եւ
գործի մարդոց՝ որոնք կրնան մեծապէս
օգտուիլ անկէ:

Տարեկան բաժնորդագինն է արտա-
սահմանի համար 50 ֆրանգ, վեցամ-
սեայն 30 ֆր.: Ամերիկայի համար տա-
րեկան 5 տլ. վեցամսեայ 3 տլ.: Հասցէ
Direction de la revue arménienne «Chi-
rag», Avenue Bab Ali, rue Eboussou-
oud, Imprimerie Kéchichian. Constan-
tinople.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ Բ. ՓՈԹՈՒԿԱՆԵԱՆԻ

Ֆր. սեղմ.

Ա. Հայ դիւցազնունի մը Բ. տպագր.	40
Բ. — Ը. (Սպառած)	
Թ. «Արմենիա»-ի յուշարար (Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրեծ	20
ԺԱ. Թուսա Բացարիս	20
ԺԲ. Նմոյցներ Մ. Փոքրոգա- լեանի գրած ոտանաւոր- ներէն	15
Ժ. Միպուկար հայրենասեր (Պուկարիի Գեղափ- խութեան ծագման պատ- մութիւնը)	1,40
ԺԴ. Մի՛ գաղթէք Մարտիկէն դուրս դրկելու փոստի ծախ- քը կը վճարուի հրատարակողէն:	20

ՀԱՅ ԴԻԻՑԱԶՆՈՒՇԻ ՄԸ

Ք Տպագրութիւն

Անուանի գրագէտ Ստեփան Ու-
կանի գրած այս փոքրիկ վեպը որ
հիմնուած է իրական դէպքի մը վրայ
և հեղինակին արտօնութեամբ առա-
ջին անգամ առանձին տետրակով հը-
րատարակուած էր Մարտիկի մէջ Մ.
Փոքրոգալեանի նոր բացած հայե-
րէն տպարանէն, վաղուց արդէն
սպասած լինելով, այս անգամ Բ. տը-
պագրութեամբ կրկին լոյս տեսած է:
Գինն է 40 ՍԱՆԴԻՄ ԱՄԵՆ ՏԵՂ
Մեծ քանակութեամբ գնողին գնից կը
իջի:

Haic & Belus. National Dram.
Composed by M. J. Zorab. Calcutta.
1895. Գին 2,40 (2,50):

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ

Մ. ՓՈԹՈՒԿԱՆԵԱՆ

ՄԱՐՏԻՅԻ

Հայերէն Տպարան Մ. Փոքրոգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi